

Komentář Odborného panelu- SCOPUS

Ford: 6.3 Philosophy, Ethics and Religion

Vypracoval: doc. Mgr. Martin Nitsche, Ph.D.

Datum vypracování: 27. 7. 2021

Bibliometrii vytvořenou na základě databáze Scopus, resp. citačního indexu SJR, považuji za relevantní, přesto zčásti zkreslující zdroj informací pro účely hodnocení vědy v oborech 6.3. (viz níže). V této databázi je obsažena a indexována většina důležitých oborových časopisů (mezinárodních i národních); také množství posuzovaných výsledků je dostatečně vypovídající (935 za roky 2016-19).

I v této bibliometrii však dochází ke zkreslení excelence, neboť v oborech 6.3. jsou výrazně jiné citační zvyklosti než v přírodních vědách. Necituje se tolik, protože se neodkazuje k experimentálně zjištěným faktům, ale k interpretacím. Především v prvním decilu (ale zčásti i v prvním kvartilu) dochází ke stejnému zkreslení jako u bibliometrie postavené na databázi WoS; tedy k tomu, že se tu objevují téměř výhradně výsledky z logiky, filosofie matematiky, filosofie vědy a lékařství (tj. z časopisů na hranici přírodních a technických věd, které mají dlouhodobě rozvinutou citační praxi podobnou zvyklostem v přírodních vědách). Z klasických filosofických disciplín tak má v rámci oborů 6.3. výjimečné bibliometrické postavení zvláště logika, v níž je publikování v mezinárodně uznávaných časopisech již delší dobu standardem – to se zároveň pojí s diskursivní povahou oboru, v němž je zvykem obsáhle odkazovat k probíhajícím polemikám.

Necháme-li stranou logiku, nemá v sub-fordu 6.3. první decil příliš vypovídající hodnotu. Pro hodnocení kvalitních institucí je třeba zohlednit vedle Q1 také Q2. I publikace v Q2 svědčí o kvalitním textu ve významném časopise. Pokud by se totiž ze statistiky odfiltrovaly časopisy na hranici s matematikou, informatikou, lékařstvím a jinými disciplínami, hranice mezi Q1 a Q2 by se posunula a více časopisů by se dostalo do Q1, resp. D1. Celkově lze konstatovat to, že i významné mezinárodní časopisy se objevují v Q3 a Q4 (protože citační zvyklosti příslušné oborové specializace neposunují časopis v sub-fordu vzhůru) – a naopak v Q1 a Q2 se objevují méně významné časopisy (které mají ediční politiku propojenu s posilováním citačního indexu: např. podmiňují publikaci textu citováním jiných článků ze starších čísel periodika).

Další zkreslení je dáno tím, že v oborech 6.3. se za nejdůležitější publikace považují monografie. Za významné se považují i kapitoly v recenzovaných kolektivních monografiích. Někteří významní autoři své texty (často excelentní) vydávají spíše v zahraničních kolektivních monografiích (často na ceněné pozvání editora), než v časopisech.

Základní otázky – obory FORD

- 1. Jaká je úroveň oboru v ČR v mezinárodním srovnání? (Je podle vašeho odborného názoru komentovaný obor – při pohledu neomezujícím se pouze na bibliometrická data - na úrovni srovnatelné s vyspělými zeměmi? Případně srovnatelný se zeměmi s obdobnými, pro daný obor relevantními, podmínkami - kulturními, ekonomickými, společenskými ...)**

Úroveň oborů 6.3. se v mezinárodním srovnání ukazuje jako velmi dobrá. Mezinárodní srovnání bibliometrie (statistika část 2) ukazuje na lehce nižší úroveň publikování ve významných časopisech (převaha Q2, zatímco mezinárodně převažuje Q1). Situace se v meziročním srovnání stále zlepšuje: stoupá počet článků v D1 i Q1 a celkově klesá počet publikací v Q4.

Ve srovnání s rokem 2017 výrazně klesl počet publikací v Q2, což je dáno přesunem kvalitních národních časopisů (Filosofický časopis, Reflexe z Q2 (FČ 2016 i 17, Reflexe 2017) do Q3 (Filosofický časopis), resp. Q4 (Reflexe). Podobně klesá i Organon F (2016 Q1, nyní Q3).

Ačkoli postavení národních časopisů v žebříčku SJR klesá, medián publikací českých VO roste, stejně jako podíl v Q1-2. Poukazuje to na zvyšující se míru publikování v mezinárodních časopisech s vyšším SJR – a potažmo i na zvyšující se úroveň oborů 6.3. v mezinárodním srovnání.

- 2. Je tato úroveň adekvátně reflektována zpracovanou bibliometrickou analýzou? Je zde rovněž možnost stručně uvést významné znaky publikační kvality a publikační zvyklosti oboru neobsažené v analýze Modulu 2.**

Zpracovaná bibliometrie podle indexu SJR, podle mého, přiměřeně zachycuje dynamiku oborů 6.3. v posledních letech. Myslím, že lze detekovat i pozitivní vliv nové metodiky hodnocení (tj. M17+, zvl. Modulu 1), která oproti tzv. "kafemlejnku" klade důraz na kvalitní publikace v mezinárodním kontextu.

Stále platí, že za významné se v oborech 6.3. považují i kapitoly v recenzovaných kolektivních monografiích. Zde je ukazatelem excelence především prestiž vydavatelství, resp. postavení editorů jednotlivých svazků. Autoři z národních VO v takových monografiích často publikují. Lze konstatovat, že i v tomto ohledu snese úroveň oborů mezinárodní srovnání s podobným výsledkem jako bibliometrické porovnání (tj. lehké zaostávání za excelentními výsledky).

- 3. Do jaké míry se informace o nejvýznamnějších periodických v databázích WoS a Scopus překrývá? Nakolik přináší Scopus podstatné informace o oboru navíc?**

Vzhledem k tomu, že WoS nelze pro hodnocení v oblasti 6.3. vůbec použít, přináší Scopus významné informace.

- 4. Má obor vysokou úroveň své produkce ve srovnání se světem? Dochází v daném oboru k nadprodukci v méně kvalitních segmentech? Pokud ano, jak byste ji vysvětlili?**

V Q4 se objevuje zhruba pouze pětina celkové produkce, zhruba čtvrtina v Q3. Celkově tedy nelze mluvit o nadprodukci v méně kvalitních segmentech. V Q1+2 je více než polovina produkce. Ke srovnání se světem viz bod 1.

5. **Dochází k významným překryvům s jinými obory, zejména u článků ve vyšších pásmech? Můžete to stručně okomentovat? Odpovídají publikace klasifikované jako D1 a Q1 předpokládaným obsahem a zaměřením skutečně výzkumu v oboru FORD do jakého jsou přiřazeny (viz seznam jednotlivých článků v přílohách).**

V D1 se téměř výhradně objevují publikace z logiky, filosofie vědy a lékařství; je to dáno výše popsaným zkreslením pořadí časopisů na základě SJR a citačních zvyklostí v jednotlivých oborových specializacích. Nelze tedy usuzovat na to, že jiné disciplíny v oblasti 6.3. jsou méně excelentní než např. logika.

6. **Jaké VO jsou podle oborových bibliometrických zpráv v daném oboru nejvýznamnější z hlediska produkce v D1 a Q1? Odpovídá významný podíl na špičkových výstupech relativně velikosti VO (viz refereční údaje a vaše znalosti oboru)?**

Podle D1 nelze usuzovat na excelenci jednotlivých VO. Díky tomu, že v decilu převažují časopisy na hranici oborů 6.3. a matematiky, teorie vědy a zdravotnictví, určuje bibliometrie jako excelentní pracoviště, která se oborům 6.3. primárně nevěnují (např. Ústav informatiky, Matematický ústav, zdravotnické instituce, apod.).

Statistika vytvořená podle prvního kvartilu (byť je v ní zkreslení prvního decilu také zahrnuto) je již přesnější, proto ukazuje na excelentní postavení čtyř nejúspěšnějších institucí v oblasti 6.3.: Univerzita Karlova, Filosofický ústav AV, Masarykova univerzita, Palackého univerzita – a s určitým odstupem Univerzita Hradec Králové. To odpovídá skutečnému stavu příslušných oborů.

Základní otázky – významné VO v oboru

7. **Jaký je bibliometrický profil nejdůležitějších z těchto VO ve srovnání s benchmarky (svět, ČR)? Dosahují dle bibliometrie světové úrovně, případně ji převyšují?**

U všech nejvýznamnějších VO oblasti 6.3. z hlediska bibliometrie (tj. Univerzita Karlova, Filosofický ústav AV, Masarykova univerzita, Palackého univerzita – a s určitým odstupem Univerzita Hradec Králové, Západočeská univerzita a Univerzita Pardubice) jsou benchmarky ve srovnání se světovou hladinou nižší, ovšem nikoli výrazně.

Pořadí VO v tabulce 4b je stanoveno podle podílu na počtu výsledků v Q1. Při zohlednění rozložení procentuálního profilu má UK 23% výsledků v Q1, FLÚ 29%, MU 28%, UP 17%. Pořadí VO by tedy vypadalo jinak. Univerzita Hradec Králové dosahuje dokonce nadprůměrného výsledku 43% (světová hladina je 37%) – tento údaj je ovšem zkreslen vysokým podílem studií v oborově okrajovém časopise Konštantínove listy (4 z celkem 13 výsledků). Tento časopis vydávaný univerzitou v Nitře se dlouhodobě drží v Q1, aniž by fakticky náležel ke klíčovým periodikům oblasti 6.3. Na UHK se také ve vysoké kvalitě pěstuje logika, což vzhledem k zastoupení časopisů z oblasti logiky v Q1, posiluje nadprůměrný výsledek této VO.

Stejně pořadí nejvýznamnějších VO – FLÚ, MU, UK, UP – dává i srovnání benchmarků mediánu v tabulkách 3a ve statistikách jednotlivých institucí. I zde však dosahuje (na základě výše určeného zkreslení) nejvyšších hodnot UHK.

8. **Je podle vašeho názoru bibliometrický výkon zásadní také z hlediska mise těchto VO? (Např. některé VO věnující se aplikovanému výzkumu mohou mít významný výkon v M2, ale z hlediska jejich mise nemusí mít zásadní úlohu.)**

Bibliometrický výkon je ve všech oborech 6.3. pouze druhořadým či doplňkovým hlediskem a misi jednotlivých VO na něm nelze stavět.

- 9. Změnila bibliometrická analýza SCOPUS zásadním způsobem Váš pohled na některou z hodnocených VO?**

Ne.

- 10. Existují v oboru VO, které podle Vašeho názoru produkují významný podíl národních výsledků, přesto se mezi špičkovými VO podle bibliometrie neobjevují?**

Všechny oborově významné VO se v bibliometrii objevují – dokonce i v pořadí, které zhruba odpovídá jejich významu.